

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ НА ОСНОВІ ЗБАГАЧЕННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ВЗАЄМИНИ ЛЮДЕЙ

На думку сучасних вчених поняття «духовність» – це категорія етики, яка визначає моральний вимір людської життєдіяльності, це живе джерело доброчесностей людини, її моральна спроможність та вища цінність.

Духовність характеризується добрим відношенням людини до оточуючих її людей, турботою, увагою, готовністю прийти на допомогу, поділити радість й горе. Дошкільне дитинство теоретично і експериментально обґрунтовано як період сприятливий для початку духовного розвитку особистості. Надзвичайна пластичність психіки (Л.С. Виготський, С.Л. Рубінштейн), велика емоційна чутливість, що сприяє розвитку моральних почуттів (О.В. Запорожець), новоутворення у вигляді усвідомлених мотивів, здатних подолати безпосередні зволікання (О.М. Леонт'єв), поява етичних інстанцій (Д.Б. Ельконін) роблять дошкільний вік сенситивним для розвитку духовних основ особистості [3, 24]. Втрата специфічних можливостей для духовного розвитку в дошкільному віці не може бути компенсована у подальші роки. Своєчасний духовний розвиток дітей необхідний для оздоровлення суспільства [1, 15].

Проведене дослідження показало, що перші уявлення про духовність у дитини зароджуються на основі її емоційного ставлення до людей та збагачення уявлень про їхні взаємини. Формуючись у межах цього ставлення, духовні цінності дитини виявляються по-різному. Це й елементарні форми доброти, ніжності, ласки дитини, і емоційно забарвлені вираження нею співчуття, співпереживання, бажання зробити що-небудь корисне для іншої людини, прийти їй на допомогу і т.д. Отже, духовний розвиток дітей тісно пов'язаний з формуванням морально-етичних уявлень дітей, становленням досвіду духовно-моральної поведінки. Залежно від рівня сформованості такого досвіду у дошкільника з'являється духовно-моральне ставлення до інших людей.

Дослідження встановило, що одним з головних шляхів духовного розвитку є створення таких умов, при котрих кожна дитина, взаємодіючи з оточуючими людьми, виступає суб'єктом моральних переживань і в той же час – об'єктом позитивного емоційного ставлення.

Духовний розвиток дитини формується на основі спеціально організованих різних видів діяльності дошкільників, що передбачають:

- збагачення діяльності дітей емоційними контактами з однолітками та посилення їх позитивної емоційної орієнтації на іншу людину;
- оптимізацію оціночних впливів педагога на вихованців групи;
- збагачення уявлень дітей про гуманні взаємини людей;

- вправлення дітей у вміннях виявляти доброзичливе ставлення до оточуючих людей.

Дослідження показало, що духовний розвиток дітей дошкільного віку буде успішним при створенні таких педагогічних умов: збагачення уявлень дітей про гуманістичні взаємини людей; посилення позитивної емоційної орієнтації на інших людей – дорослих або дітей; забезпечення активності дитини у взаємодії з іншими; організація різних видів діяльності і спілкування для збагачення дітей емоційними контактами, що розвивають духовність вихованців; спільна діяльність родини і педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція дошкільного виховання в Україні (проект). – К.: Освіта, 1993. – 16 с.
2. Мельничук М. Виховувати на принципах християнської моралі // Дошкільне виховання. – 1997. – № 8. – С. 8-9.
3. Мельничук М. Концептуальні засади духовного розвитку дітей // Дошкільне виховання. – 1998. – № 10. – С. 14-15.
4. Шалда Н. Сучасні підходи до морального виховання // Палітра педагога. – 2001. – № 4. – С. 24-27.